

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛІ КОМПЕТЕНЦІЙ ВООЗ-ASPHER ДЛЯ ФАХІВЦІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РЕГІОНІ

Геннадій СЛАБКИЙ

доктор медичних наук, професор, професор кафедри наук про здоров'я

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Михайло РЯБІНЧУК

аспірант кафедри наук про здоров'я

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Актуальність проблеми. В Україні активно розвивається система громадського здоров'я. У 2022 році ВР України прийняла Закон України «Про систему громадського здоров'я» № 2573-ІХ який забезпечує активне формування системи громадського здоров'я на всіх рівнях державного управління [1].

Аналіз наукових досліджень. З метою підготовки кваліфікованих фахівців для системи громадського здоров'я МОН України затверджено Стандарти вищої освіти за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» для першого та другого рівнів вищої освіти [2,3]. В Європейському регіоні існує рамка компетентностей для працівників громадського здоров'я в Європейському регіоні, яка розроблена ВООЗ та ASPHER [4,5].

Мета та завдання: проаналізувати та представити загальну характеристику моделі компетенцій ВООЗ-ASPHER для фахівців громадського здоров'я у Європейському регіоні.

Матеріали та методи. *Матеріали:* Оцінювання проводилося з використанням переліку знань, умінь і навичок, які відображено у виданні (2018 року) Європейського переліку стандартних спеціалізованих компетенцій працівників у сфері громадського здоров'я та моделі компетенцій ВООЗ-ASPHER для кадрів громадського здоров'я у Європейському регіоні. *Методи:* бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Модель компетенцій BOO3-ASPHER скерована на надання підтримки в імплементації Європейської програми роботи на період 2020–2025 рр. «Спільні дії для покращення здоров'я жителів Європи» та досягнення Цілей сталого розвитку, зокрема щодо всеосяжного охоплення населення послугами охорони здоров'я.

Модель компетенцій BOO3-ASPHER застосовує комплексний та інтегрований підхід, керуючись функціям та задачам системи громадського здоров'я служити потребам населення при зосередженні на трьох наступних головних категоріях:

- Зміст і контекст: наука, знання і теорія, які лежать в основі практик у сфері громадського здоров'я;
- Відносини та взаємодія: компетенції в комунікації, співпраці і спільній роботі для лідерства і партнерства із зацікавленими сторонами;
- Результати роботи та досягнення: компетенції, потрібні для забезпечення ухвалення правильних рішень та вжиття правильних заходів для покращення здоров'я населення.

Вказані категорії структурно розділяються на десять розділів, в яких містяться 84 компетенції, які пов'язані з десятима основними оперативними функціями громадського здоров'я (рис).

Розглянемо наповнення головних категорій компетенцій фахівців громадського здоров'я за їх групами.

Група 1. Зміст і контекст 1. Наука і практика. Епідеміологія інфекційних і неінфекційних захворювань; демографія; біологічна статистика; якісні і кількісні методи дослідження; оцінювання, аналіз і оцінка; дослідження на доказовій основі; вимірювання, моніторинг і звітність; показники здоров'я; системи охорони здоров'я; здоров'я населення; нерівності стосовно здоров'я. 2. Промоція здоров'я. Освіта та промоція за допомогою участі в житті суспільства; грамотність з питань здоров'я на рівні громади та на індивідуальному рівні; розширення прав і можливостей громадян; оцінка потреб в послугах охорони

здоров'я; скринінг і вторинна профілактика; оцінювання результатів втручань і програм із промоції здоров'я. 3. Законодавство, політики та етика. Національні,

Рисунок. Модель компетенцій BOO3-ASPHER для фахівців громадського здоров'я у Європейському регіоні

міжнародні та Європейські закони та нормативно-правові акти; Європейське законодавство в сфері громадського здоров'я; стратегії і стратегічний підхід (на міжнародному, національному та місцевому рівнях); розробка політики і планування; оцінювання програми і політики та впровадження; встановлення пріоритетів; етика, етичні рамки, практика і прийняття рішень з дотриманням етичних норм. 4. Принцип «Єдине здоров'я» і безпека у сфері охорони здоров'я. Здоров'я людини; охорона здоров'я; гігієна праці; безпека харчових продуктів; охорона здоров'я тварин; транскордонна охорона здоров'я; міжнародна охорона

здоров'я; глобальні ризики та загрози; готовність і відповідь; пандемії; гігієна навколишнього середовища; зміна клімату.

Група 2. Відносини та взаємодія. 5. Лідерські якості і системне мислення. Візії, місія та стратегія; індивідуальна робота та командна робота; лідерські якості у здійсненні змін і впровадженні інновацій; розуміння і застосування теорій складних систем на практиці; навчання і розвиток організації; розвиток людського ресурсу; емоційний інтелект. 6. Співпраця і партнерство. Ефективна співпраця; створення спілок і партнерств; налагодження та підтримання відносин і зв'язків; робота з багатопрофільними і міжгалузевими мережами і їх розбудова; робота із зацікавленими сторонами і організація взаємодії з ними. 7. Спілкування, культура та адвокація. Ефективне письмове та усне спілкування, включаючи спілкування із засобами масової інформації; наукове спілкування; манера подання, повага до відмінностей та інклюзивності; історичний і культурний контекст; адвокація та дипломатія.

Група 3. Результати роботи та досягнення. 8. Стратегічне керівництво і управління ресурсами. Управління людськими ресурсами; організація, адміністрування та управління ресурсами; фінансове планування; контроль якості; технічна експертиза та матеріально-технічне забезпечення; основи економіки охорони здоров'я; економічна оцінка та аналіз. 9. Професійний розвиток і дотримання етичних норм. Професійна і рефлексивна практика; безперервний професійний розвиток; навчання на протязі усього життя; цінності; етична професійна поведінка. 10. Грамотність в організаційних питаннях та адаптивність. Використання технологій; управління даними; підприємливість; мобілізація грошових ресурсів; креативність, аналіз і синтез; цифрова охорона здоров'я та соціальні мережі; розуміння послуг та оперативних функцій громадського здоров'я.

Висновки. Враховуючи підготовку до вступу України до Євросоюзу актуальним питанням є інтеграція компетенцій фахівців громадського здоров'я України до Європейської Рамки компетенцій для працівників громадського здоров'я.

Література:

1. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>.
2. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/08/05/229-Hromad.zdorovya-bakalavr-VO.18.01.pdf>
3. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/229-gromadske-zdorovya-magistr.pdf>
4. Європейський перелік ASPHER стандартних спеціалізованих компетенцій у сфері громадського здоров'я для працівників охорони здоров'я. 5-е видання. Під ред. Андерса Фольдспанга, Крістофера А. Берта, Роберта Отока. Асоціація шкіл громадського здоров'я Європейського регіону ASPHER) 2018, Друкарня SUN TRYK, Орхуський університет, 63 с.
5. Модель компетенцій BOO3-ASPHER для кадрів громадського здоров'я у Європейському регіоні Копенгаген: Європейське регіональне бюро BOO3, 2020;
11. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/444576/WHO-ASPHER-Public-Health-Workforce-Europeeng.pdf, доступ надано 18 вересня 2020 р.).